

1

ELBA

Peters, B., G. Kurstjens & P. Calle, 2007. Maas in Beeld, concept 30 november 2007.

Riviertraject: Grensmaas
 Provincie: Limburg
 Gemeente: Sittard-Geleen
 Stad, dorp: Grevenbicht, Obbicht
 Start natuurontwikkeling: sinds 1996
 Eigendom/beheer: Natuurmonumenten
 Oppervlakte: 24 ha (incl. water)
 Toegankelijkheid: Vrij toegankelijk

Soortgroep	Voor natuurontwikkeling		Na natuurontwikkeling		Beoordeling ontwikkeling
	Aantal bijzondere soorten (* = alle soorten)	Aantal soorten Rode Lijst	Aantal bijzondere soorten (* = alle soorten)	Aantal soorten Rode Lijst	
Flora	15	5	42	13	
Broedvogels	17	6	20	8	
Libellen	9*	0	20*	2	
Dagvlinders	14*	0	18*	1	
Overige soorten					Gouden sprinkhaan

1.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

foto in figuur .. is ongeveer uit die periode. De noordelijke plas is daarin nog niet vergraven. De plassen op de luchtfoto zijn vervolgens (rond eind jaren '70/begin jaren 80) weer voor een belangrijk deel opgevuld. In het gedeelte buiten het natuurgebied werd dit proces pas eind jaren '90 voltooid. In deze periode is naast dekgrond ook afval en mijnsteen in de plassen gestort. De middelste plas is in 1982 door het Streekgewest ingericht als visplas.

Het is de bedoeling dat er met de uitvoering van het Grensmaasproject een smalle nevengeul aan de oostzijde van wordt. een grindplas achterbleef. Elba wordt aangelegd, zodat het terrein weer een eiland wordt. Het gebied wordt hierbij vanwege de hoge kosten, niet gesaneerd. Voor de start van de natuurontwikkeling werd het gebied landbouwkundig gebruikt als weiland. Ook het historisch landgebruik bestond uit grasland.

1.2 INRICHTING/ PROCESSEN

- In 1996 afrastering van het grote terrein met de plassen en start met begrazing door Konikpaarden en Gallowayrunderen;
- Sinds 200x (Huub?) is de oeverdam aan de zuidzijde bij de begrazingseenheid getrokken;

1.3 BEHEER

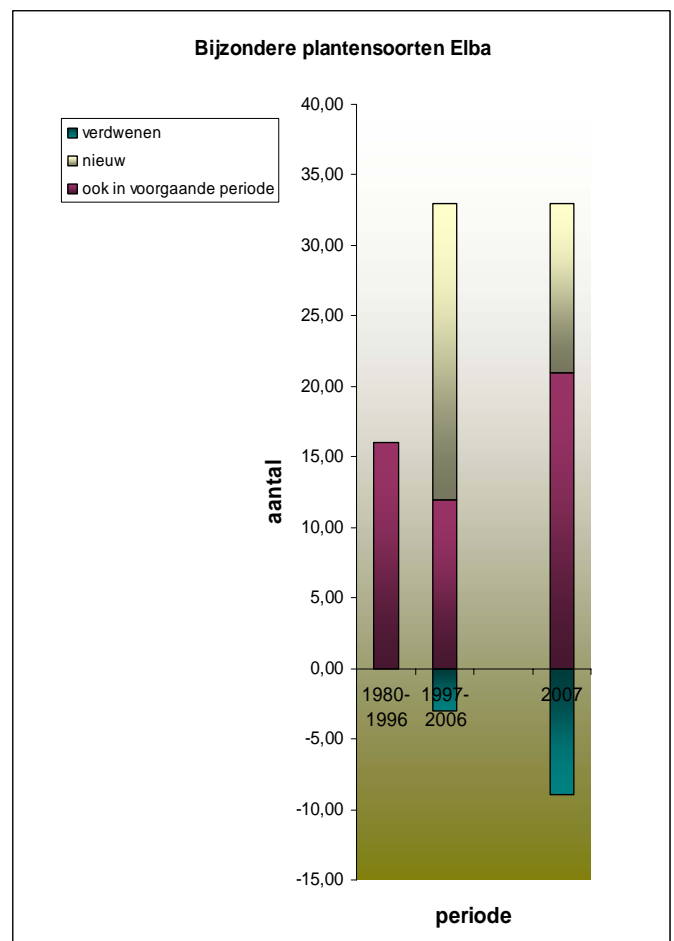
In 2007 stonden er 6 volwassen paarden en 5 runderen in het terrein. Dit is een begrazingsdichtheid van ca. 1 dier per 2 ha begraasbaar oppervlak.

Figuur .. Luchtfoto van Elba halverwege de jaren '70 tijdens de ontgrondingswerkzaamheden (bron: dhr. Troisfontaine). Hierop zijn de zuidelijke plassen te zien die later grotendeels zijn opgevuld.

Tabel I Overzicht van bijzondere soorten op Elba voor en na de start van natuurontwikkeling.

Naam	1980-1996	1997-2006	2007
Absintalsem		x	x
Beemd kroon		x	x
Behaarde boterbloem	x		
Bermooievaarsbek			x
Bilzekruid	x		
Bosbies	x	x	
Boskortsteel			x
Bruin cypergras	x	x	
Eenjarige hardbloem	?		
Engelse alant		x	x
Fijne ooievaarsbek		x	
Gevlekte scheerling		x	
Gewone agrimonie		x	x
Grote hardvrucht (Bunias)		x	
Grijs havikskruid		x	x
Hartgespan			x
Ijle zegge			x
Ijzerhard	x	x	x
Kattendoorn		x	x
Kleine kaardenbol		x	x
Kruisbladwalstro			x
Mierik			x
Moeslook	x	x	x
Peperkers	x	x	x
Pijlkruidkers		x	x
Rapunzelklokje	x	x	x
Rivierfonteinkruid		x	x
Rijstgras	x	x	x
Rode ogentroost			x
Ronde ooievaarsbek		x	
Schijnraket	x		
Slijkgroen	x	x	
Smalle aster		x	x
Spaanse zuring	x	x	
Springzaadveldkers		x	x
Stinkende ballote	x	x	x
Veldsalie			x
Vlottende waterranonkel		x	x
Wilde marjolein	x	x	x
Wit vetkruid		x	x
Witte munt		x	x
Witte waterkers		x	
Wollige munt			x
Zacht vetkruid		x	x
Zandweegbree		x	
Zomerfijnstraal		x	x
Totaal	15	32	32
Cumulatief totaal	15	42	

1.4 RESULTATEN

1.4.1 Flora

Situatie voor natuurontwikkeling (periode 1970-1996)

Van de hoge kade tussen Obbicht en Grevenbicht (buiten het natuurgebied) zijn opnamen bekend uit 1949 en 1955. Deze bestond indertijd uit een soortenrijke vegetatie met Beemd kroon, Duifkruid, Gewone agrimonie, Goudhaver, Grasklokje, Grote tijm, Kamgras, Kattendoorn, Kleine pimpnel, Ruige weegbree, Zachte

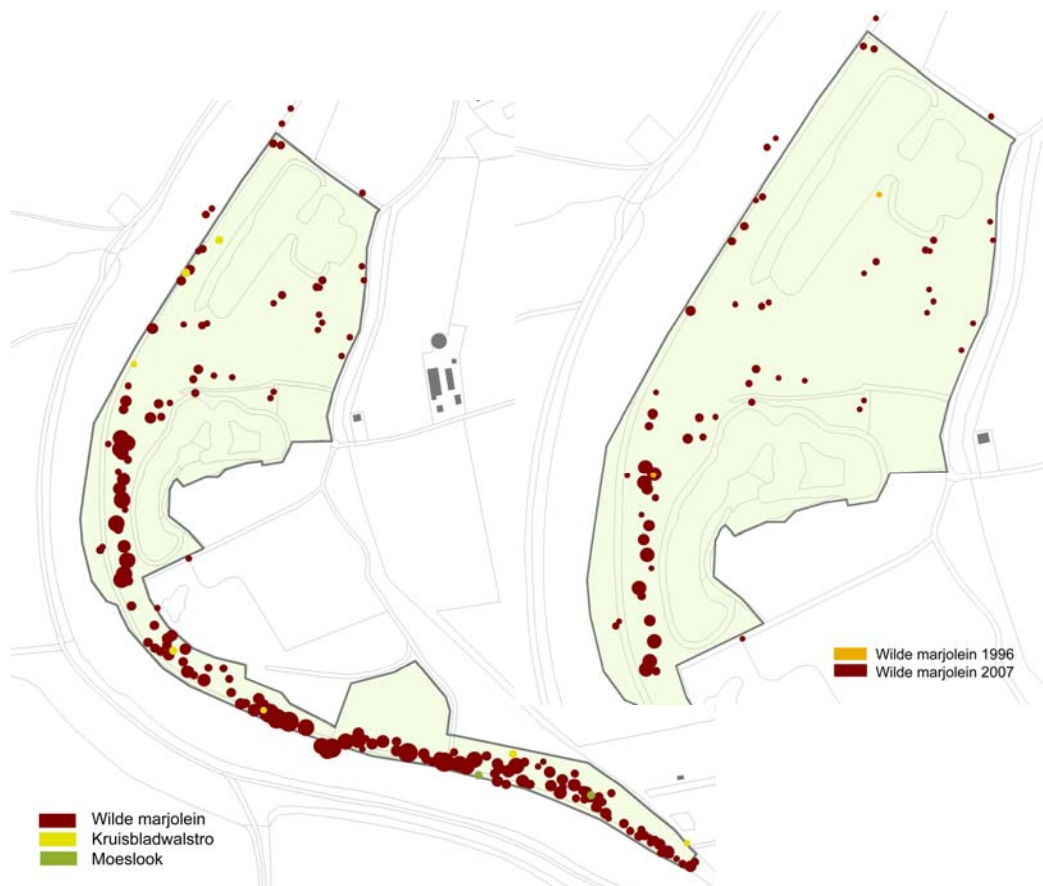
haver, In de loop van de tijd zijn enkele soorten verdwenen (wrs. door bemesting en verruiging). In 1995 werden hier door de Provincie Limburg o.a. ook IJzerhard, Moeslook, Rapunzelklokje, Ruige leeuwentand en Vijfdelig kaasjeskruid gekarteerd. Ondanks de verzwaring van deze kade in 1996 en het intensieve beheer via schapenbeweiding komen momenteel lokaal nog bijzonderheden voor als Beemdkroon, Gewone agrimonie, Goudhaver, Kleine pimpernel, Rapunzelklokje en Wilde marjolein (Reitsma e.a., 2005). Grote tijm is na 1995 niet meer waargenomen. De meeste historische data van Elba zijn alleen bekend van na 1982. Uit die periode zijn gegevens op kilometerhokniveau voor handen (NHG-archief, Floronarchief). Dit maakt het soms lastig te achterhalen welke soorten binnen het natuurgebied voorkwamen en welke er buiten, bijvoorbeeld op de kade.

In tabel 1 staat weergegeven welke bijzondere soorten voorkwamen in de periode 1980-1996. Op grond van een inventarisatie van het noordelijk deel (rond de plassen) in 1996 is een goed beeld van de uitgangssituatie voor de start van de natuurontwikkeling (Nobis, 1996). Er werden toen onder meer Wilde marjolein (twee plekken), Bruin cypergras, Engelse alant, Rijstgras, Peperkers en Bosbies gevonden.

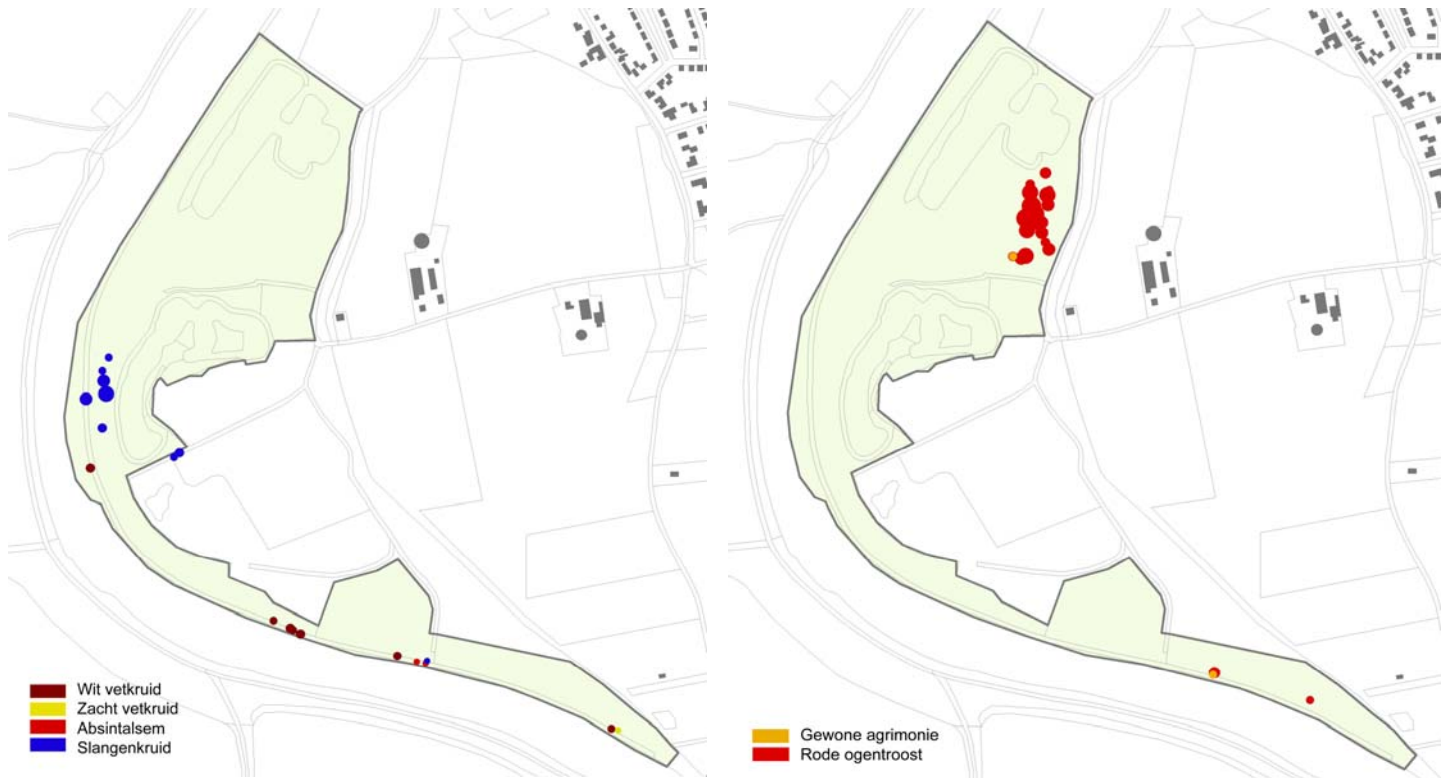
Het zuidelijk deel richting Obbicht werd landbouwkundig intensief benut. In 1995 groeide daar alleen wat Wilde marjolein (data Provincie Limburg). Daarnaast zijn Spaanse zuring (1982), Zandweegbree (1983) en Bilzekruid (1995) op de grindbanken of steiloever aangetroffen.

Sinds natuurontwikkeling (periode 1997-2007)

Het gebied is er zowel in soortenrijkdom en abundantie van bijzondere soorten duidelijk op vooruit gegaan. In de periode 1997-2007 werden 42 bijzondere plantensoorten aangetroffen versus 15 in de periode daarvoor. Over het algemeen zijn alle oude bijzonderheden, zoals Moeslook en Rapunzelklokje gebleven. Soorten als Wilde marjolein, Zomerfijnstraal, IJzerhard hebben zich bovendien sterk uitgebreid. Alleen enkele soorten met een pionierkarakter worden onbestendig aangetroffen (Slijkgroen, Bruin cypergras) of zijn verdwenen (Schijnraket, Spaanse

Figuur .. Het voorkomen van enkele zoomsoorten. Daarnaast is een stippenkaart bijgevoegd van Wilde marjolein in 1996 en in 2007.

Figuur .. Het voorkomen van enkele pioniersoorten van droge plekken (links) en van Rode ogentroost en Gewone agrimonie (rechts)

zuring), maar hiervoor zijn ook weer andere pioniersoorten teruggekeerd (Fijne ooievaarsbek, Wit vetkruid, Zacht vetkruid). Tevens is Behaarde boterbloem niet teruggevonden.

Er is een groot aantal bijzondere nieuwkomers in het gebied. Recent hebben zich bijvoorbeeld karakteristieke stroomdalplanten als Kruisbladwalstro, Rode ogentroost, Wollige munt, Absintalsem, Borstelkrans, Veldsalie, Beemd kroon, Gewone morgenster en Gewone agrimonie gevestigd. Ook Bermooievaarsbek, Pijlkruidkers, Springzaadveldkers, Witte munt, Zomerfijnstraal, Smalle aster, Viltig kruiskruid en Grijskruid zijn nieuw.

Van soorten als Kruisbladwalstro, Springzaadveldkers, Rode ogentroost en Gewone agrimonie, mag de komende jaren een uitbreiding verwacht worden. Deze soorten hebben soms even tijd nodig om een gebied te koloniseren, maar kunnen daarna relatief snel uitbreiden. Opvallend is de terugkeer van Veldsalie in 2007 (waarneming.nl, Hub Corten), mogelijk afkomstig van populaties op de dam rond de Bichter Plas of bij Kerkeweerd aan Vlaamse kant of uit ingezaaide bermen in de regio.

Witte munt en Zomerfijnstraal gedijen zeer goed in de ruigtes op de oever. Hier werden ook Stinkende ballote, Bermooievaarsbek, Hartgespan en Engelse alant gevonden. Een oude standplaats van Engelse alant bij de zuidelijke plas is – mogelijk door verbossing of verruiging - verdwenen. Verspreid staat Kleine kaardebol in het terrein. De soort wordt hier sinds 1997 gevonden. Ook de eerste bossoorten werden in 2007 gevonden. Zo treffen we op enkele plekken in het ooibos langs de plassen Boskortsteel en IJle zegge aan. Op meer zonbeschenen oevers staat sporadisch Rijstgras.

De oeverwand ter hoogte van de grote grindbank bestaat uit zandig leem. Hiervan profiteren soorten als Maasraket, IJzerhard en Wilde marjolein. IJzerhard stond in 1997 nog alleen op het parkeerterrein, terwijl ook Wilde marjolein in 1996 slechts met twee pollen in het noordelijk deel van het gebied stond (van de zuidelijke dam is het beeld van die periode niet bekend). Opvallend is het voorkomen van vrij veel Slangenkruid op de overgang naar de grindbank.

De laatste jaren zijn regelmatig bijzondere pioniersoorten op de grote, betrekkelijk hoge grindbank van Elba aangetroffen, zoals Fijne ooievaarsbek, Spaanse zuring en Grijskruid. Tussen de zetstenen van de oeverdam richting Obbicht werd voor het

eerst Zacht vetkruid aangetroffen, samen met Wit vetkruid, Muurpeper en lokaal Langbaardgras. Hogerop staat ook Moeslook tussen de zetstenen. De oeverdam is de laatste jaren steeds fraaier ontwikkeld, vooral door het uitbundige aspect van Wilde marjolein, naast soorten als Wilde peen, Knoopkruid, (Brand)pastinaak, Jacobskruiskruid, Zwarte toorts, Bitterkruid en Zomerfijnstraal. Op de grindbank is vooral Bezemkruiskruid algemeen, naast soorten als Grote kaardebol, Zeepkruid, Glad walstro en hier en daar Heksenmelk.. 2007 was helaas een slecht jaar voor pioniers en adventieven op grindbanken langs de rivier. Dit kwam door de koele, natte zomer met hoogwaterpieken in augustus (zelfs een afvoer van 800 m³/s op 23 aug, waarbij de hele grindbank van Elba onderloopt).

In goede jaren (o.a. in 2003) is er rond de plassen van Elba meerdere malen Bruin cypergras en Slijkgroen gevonden. Helaas stonden in 2007 de waterstanden in de zomer zo hoog dat er geen droogvallende slikoevers voor handen waren. Dit is wellicht ook de reden waarom er in dit jaar geen Rijstgras is gevonden. Opvallend is ook het ontbreken van Bosbies, die in 1996 nog aan de westzijde van de noordelijke plas stond. De plassen zijn zeer arm aan waterplanten. Dit heeft deels waarschijnlijk te maken met de slibbige bodem en heet steeds opnieuw sedimenteren van slib en fijn zand (tevens daardoor tevens omwoeling door vissen).

Tot slot werd er zowel in 1996 als in 2006 Vlottende waterranonkel in de rivier bedding bij Elba gevonden. Rivierfonteinkruid heeft zich sinds de laatste inventarisatie in 1996 in 2006 en 2007 flink uitgebreid (zie ook Peters e.a., 2007; Verbeek e.a., 1996) en profiteert van de aanwezigheid van een diepe stroomkuil achter de 'riffle' in de bedding

Dam oeverdam tussen de plassen en Obbicht ontwikkelt zich als een zeer soortenrijk grasland met soorten als Wilde marjolein, Moeslook, Zomerfijnstraal, Zacht vetkruid, Rapunzelklokje en Brandpastinaak.

De noordwestelijke plas op Elba (links) en de naastgelegen, aangevulde vlakte (rechts)

1.4.2 Broedvogels

Situatie voor natuurontwikkeling (periode 1970-1995)

In 1994 is Elba door de Provincie Limburg onderzocht op broedvogels. Bij deze bespreking is het onbegraasde zuidelijke deel ook meegenomen. Er zijn toen 17 bijzondere soorten aangetroffen waaronder Bergeend (1), Geelgors (4), Kleine karekiet (5), Oeverzwaluw (10), Spotvogel (1) en Zomertortel (1).

Sinds natuurontwikkeling (periode 1996-2007)

In 1997 zijn op basis van diverse terreinbezoeken territoria vastgesteld van de volgende meer bijzondere soorten: Bergeend (1), Geelgors (2), Knobbelzwaan (1), Kleine plevier (1), Patrijs (4), Rietgors (2), Spotvogel (1) en Zomertortel (1). Vervolgens zijn in de jaren 2003 t/m 2006 weer karteringen uitgevoerd (door J. Beckers; zie Kurstjens & van der Weide, 2004; Reitsma e.a., 2005; SOVON-archieef) met in totaal 30 bijzondere soorten als resultaat (jaarlijks gemiddeld ca.15-20 soorten). Vergelijking van deze gegevens met die van 1994 laat het volgende beeld zien: vestiging en toename van ruigte- en bosvogels (Blauwborst, Roodborsttapuit Sprinkhaanzanger, Groene specht, Matkop) en afname van cultuurvolgers (Veldleeuwerik 2 versus 7 in 1994; Graspieper 3 versus 5 in 1994, Patrijs 3 versus 5 in 1994). Van de ruigte- en bosvogels werden de volgende maxima bereikt: Blauwborst (3 in 2004), Roodborsttapuit (3 in 2003) en Sprinkhaanzanger (4 in 2004). Incidenteel zijn bijzonderheden vastgesteld zoals Boomvalk (1 in 2004), Kwartel (1 in 2006), Nachtegaal (2 in 2004), IJsvogel (1 in 2005) en Wielewaal (1 in 2006). In jaren met gunstige waterstanden o.a. 1997, 2004 en 2007 vestigen zich soorten als Krakeend en Zomertaling met elk 1 paar.

Tijdens het onderzoek in 2007 zijn territoriale waarnemingen verricht van IJsvogel (1), Sprinkhaanzanger (1) en Roodborsttapuit (2).

1.4.3 Libellen

Voor natuurontwikkeling (periode 1980-1995)

Er zijn in de archieven opvallend genoeg geen data beschikbaar van de libellen rond Elba van voor de start van natuurontwikkeling. Vermoedelijk lag het aantal soorten, net als elders langs de Grensmaas relatief laag.

Wel zijn in augustus 1995 larvenhuidjes op de grindbank bij Elba aangetroffen van twee bijzondere soorten: Gewone bronlibel en Kleine tanglibel (Aguasense, 1996). Beide soorten zijn naar alle waarschijnlijkheid tijdens het extreme hoogwater van januari 1995 via larvale drift meespoeld uit de Ardennen.

Tabel .. Overzicht van de libellen in Elba

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	1996-2005	2006-2007
Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella		x
Beekrombout	Gomphus vulgatissimus	x	
Blauwe glazenmaker	Aeshna cyanea	x	x
Bloedrode heidelibel	Sympetrum sanguineum	x	x
Bruine glazenmaker	Aeshna grandis		x
Bruine korenbout	Libellula fulva		x
Bruinrode heidelibel	Sympetrum striolatum		x
Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum	x	x
Grote keizerlibel	Anax imperator		x
Houtpantserjuffer	Lestes viridis	x	x
Kanaaljuffer	Erythromma lindenii		x
Kleine roodoogjuffer	Erythromma viridulum		x
Lantaarntje	Ischnura elegans	x	x
Paardenbijter	Aeshna mixta	x	x
Plasrombout	Gomphus pulchellus	x	x
Platbuik	Libellula depressa		x
Steenrode heidelibel	Sympetrum vulgatum		x
Watersnuffel	Enallagma cyathigerum		x
Weidebeekjuffer	Calopteryx splendens	x	x
Zwervende heidelibel	Symphetrum fonscolombeii	x	x
Zuidelijke keizerlibel	Anax parthenope		x
Totaal		10	20

Sinds natuurontwikkeling (periode 1996-2007)

Uit de periode 1996-1997 wordt het voorkomen van 9 soorten gemeld. De meest bijzondere zijn Plasrombout (1 vers ex. op 31 mei 1996) en een vers exemplaar van de Zwervende heidelibel (8 sept. 1996). (tabel ..). In mei 2001 is een Beekrombout waargenomen (Felix e.a., 2001).

Tijdens de Maas-in-Beeld-inventarisatie van 2006 werden 19 soorten aangetroffen. Hierbij zat een aantal bijzondere soorten. Daarnaast werd in 2007 meerdere malen Zwervende heidelibel waargenomen. De plasjes van Elba lijken dus voor deze mediterrane soort een geschikt voortplantingsbiotoop.

Van Bruine korenbout werden twee exemplaren rond de noordelijk plas gezien. Waarschijnlijk – gelet op de slechte ecologische kwaliteit van de wateren – ging het hierbij om exemplaren die vanuit het tegenover gelegen Kerkeweerd kwamen. Andere aardige waarnemingen waren die van Kanaaljuffer, Plasrombout, Weidebeekjuffer, Bruine glazenmaker en van een zwervend exemplaar van Zuidelijke keizerlibel.

I.4.4 Dagleinders

Voor natuurontwikkeling (periode 1980-1995)

Van de periode 1970-1996 is nauwelijks iets bekend in de archieven.

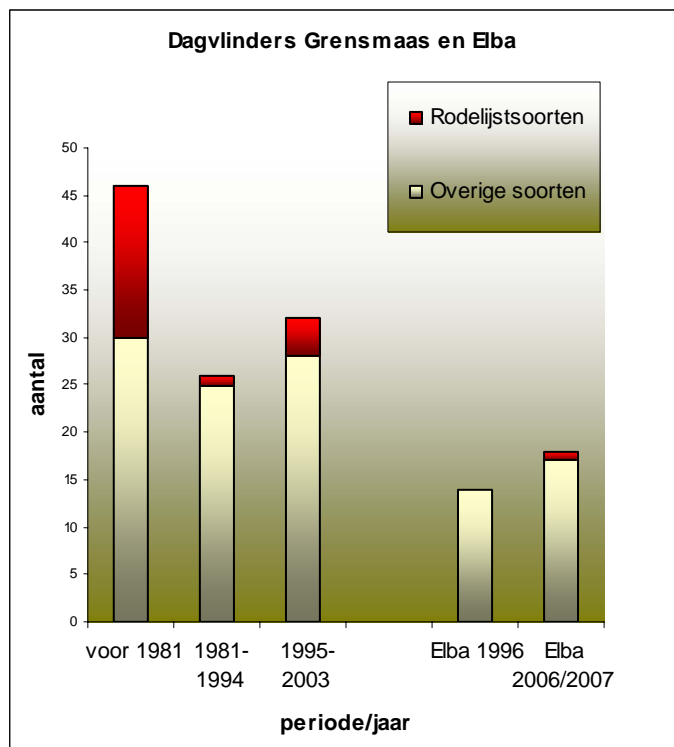
Sinds natuurontwikkeling (periode 1996-2007)

Er is een goed beeld van de dagvlinders in de eerste jaren van natuurontwikkeling op Elba. In 1996 heeft de Vlinderstichting in opdracht van Natuurmonumenten een uitgebreide inventarisatie van alle terreinen in het Maasplassen/Grensmaasgebied gedaan. Hierbij werd op Elba alleen het noordelijk deel onderzocht, dus zonder de oeverdam naar Obbicht toe. In tabel .. is zichtbaar dat er in totaal 14 soorten werden gezien. Opvallend was het ontbreken van Koninginnepage en luzernevlinders.

In tabel .. is zichtbaar dat het aantal soorten dagvlinders vooruit is gegaan. Opvallend is de vestiging van enkele soorten van bosranden en struweelzomen: Boomblauwtje, Oranjetipje, Groot dikkopje en Gehakelde aurelia. Daarnaast worden sinds de jaren '90 regelmatig Koninginnepage, Oranje- en Gele luzernevlinder gezien. Deze soorten planten mogelijk nog niet voort in het gebied, hoewel het terrein wel geschikt lijkt voor Koninginnepage (veel Wilde peen op de oeverdam).

Tabel .. Dagvlinders in Elba in 1996 en 2006. legenda: * = 1-2, ** = 3-9, *** = 10-49, **** = 50-100

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	1996 (alleen noordelijk deel)	2006-2007
Argusvlinder	Lasiommata megera	*	
Atalanta	Vanessa atalanta	**	**
Bont zandoogje	Pararge aegeria	*	**
Boomblauwtje	Celastrina argiolus		**
Bruin zandoogje	Maniola jurtina	**	***
Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni	*	
Dagpauwoog	Inachis io	**	**
Distelvlinder	Vanessa cardui	***	***
Gehakkelde aurelia	Polygonia c-album		**
Gele luzernevlinder	Colias hyale		**
Groot dikkopje	Ochlodes faunus		*
Icarusblauwtje	Polyommatus icarus	***	***
Klein geaderd witje	Pieris napi	**	***
Klein koolwitje	Pieris rapae	****	***
Kleine vos	Aglais urticae	**	*
Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas	*	
Koninginnepage	Papilio machaon		**
Landkaartje	Araschnia levana	*	*
Oranje luzernevlinder	Colias croceus		**
Oranjetipje	Anthocharis cardamines		**
Zwartsrietdikkopje	Thymelicus lineola	***	**
Totaal		14	18

I.4.5 Overige soortgroepen

Herpetofauna

Uit Elba zijn 4 soorten amfibieën bekend, allemaal algemene soorten: Groene kikker (complex), Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (archief NHGL). De plassen zijn echter niet erg geschikt voor amfibieën door hun grote vispopulaties. In 2007 is ook de aanwezigheid van Meerkikker vastgesteld.

Sprinkhanen

In Elba komt sinds 2001 Gouden sprinkhaan voor (bestanden EIS). Dit past in het beeld dat deze soort sinds eind jaren '90 het Maasdal gebruikt om zich steeds noordelijker uit te breiden. Ook in 2007 werd de soort aangetroffen, maar de aantallen lijken nog relatief laag. Voorts komen er enkel algemene soorten voor als Bramensprinkhaan, Grote groene sabelsprinkhaan, Gewoon spitskopje en Krasser.

Vissen

Uit het kilometerhok van Elba (181/338) zijn in het archief van het NHGL de volgende soorten bekend: Alver, Baars, Barbeel, Blankvoorn, Brasem, Driedoornige stekelbaars, Kolblei, Kopvoorn, Paling, Pos, Rivierdonderpad, Riviergrondel, Ruisvoorn, Winde. Rheofiele soorten als Kopvoorn en Barbeel komen naar verwachting voor in relatie met de grindbanken in de rivier, hoewel vooralsnog niet bekend is of hier paaiplaatsen zijn. Onbekend is welke soorten precies in de plassen zitten.

Zoogdieren

In 2004 zijn Bunzing, Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis en Wezel in het natuurgebied waargenomen. (Reitsma e.a. 2005).

Overige soorten

In 6 juni 2007 werden ca. 100 ex. van Junikever in Elba gezien (Jos Poulissen, waarneming.nl).

1.5 WERKING VAN NATUURLIJKE PROCESSEN

1.5.1 Spontane ontwikkeling

In Elba krijgt spontane vegetatieontwikkeling alle ruimte.

1.5.2 Hydromorfologische processen

Hoewel hydromorfologische processen momenteel niets in de weg wordt gelegd, kunnen morfologische processen maar beperkte invloed uitoefenen in Elba. Dit heeft te maken met de inrichting uit het verleden en het storten van afval in het gebied. Rond de oude plassen is een hoge oeverdijk gelegd. Deze overstroomt alleen bij zeer hoge afvoeren. Daarachter valt de stroming stil en waardoor het terrein erachter alleen met fijn materiaal opslibt. Afzettingen van grind of erosieprocessen zijn alleen nog mogelijk direct aan de rivier, maar van het dynamische grindeiland dat hier ooit lag, is weinig meer te herkennen.

1.5.3 Begrazing

Het proces van natuurlijke begrazing verloopt goed in het terrein.

1.5.4 Overige processen

-

Procesbarometer

proces	ruimte voor processen
Spontane ontwikkeling	
Hydromorfodynamiek	
Natuurlijke begrazing	
Overige processen	n.v.t.

1.6 CONCLUSIES

1.6.1 Natuurwaarden

De natuurwaarden van Elba breiden zich de laatste jaren gestaag uit. Floristisch is het gebied steeds soortenrijker geworden. Indicatieve soorten komen ook in steeds grotere aantallen voor. Verschillende echte stroomdalsoorten als Kruisbladwalstro, Beemdkroon, Veldsalie en Rode ogentroost hebben zich pas recent gevestigd. Zeer fraai is het aspect van Wilde marjolein op de oeverdam tussen Obbicht en de plassen, naast soorten als Zomerfijnstraal, Bitterkruid, IJzerhard, Wilde peen, Knoopkruid en Brandpastinaak. Andere bijzonderheden zijn onder meer Moeslook, Pijlkruidkers, Engelse alant, Bruin cypergras en Absintalsem. In de rivier zijn Vlottende waterranonkel en Rivierfonteinkruid bijzonder.

Qua broedvogels is sprake van een hogere soortenrijkdom sinds de start van de natuurontwikkeling. Vooral bijzondere ruigtesoorten hebben geprofiteerd (Blauwborst, Roodborsttapuit en Sprinkhaanzanger). Ook bedreigde bosvogels als Matkop, Groene specht en Zomertortel nemen toe of houden stand. Cultuurvolgers zijn afgenomen, maar handhaven zich in een kleiner aantal (Geelgors, Graspieper, Patrijs en Veldleeuwerik).

Hoewel voor Elba niet exact bekend is wat er bij de start van natuurontwikkeling aanwezig was is er bij de libellen naar verwachting ook een sterke vooruitgang geweest. Interessante waarnemingen zijn die van Bruine korenbout, Bruine glazenmaker, Zwervende heidelibel, Plasrombout en Kanaaljuffer.

Tegen de trend in veel natuurgebieden in is het aantal dagvlinders duidelijk vooruitgegaan. Vooral de terugkeer van zoomsoorten als Gehakkelde aurelia en Boomblauwtje is indicatief.

Sinds 2001 bevindt zich Gouden sprinkhaan in het gebied. De grindbank rond Elba is interessant voor rheofiele vissen, maar onbekend is of soorten als Barbeel en Kopvoorn er zich voortplanten.

1.6.2 Aanbevelingen en ideeën

- Voortzetting van het bestaande beheer;
- Het gebied Elba zou weer als eiland in de rivier hersteld kunnen worden wanneer het gebied gesaneerd wordt. Dit plan was ook onderdeel van het oorspronkelijke Grensmaasplan, maar is vanuit kostenoverwegingen vervallen. Het kan echter nog steeds uitgevoerd worden in aansluiting op het Grensmaasproject;
- Uitbreiding van het natuurgebied door verwerving van agrarische enclaves en de ruigte van het Streekgewest (de aangevulde zuidelijke plassen);
- Zuinig omgaan met de hoge grindbank in relatie tot ingrepen in de bedding van de rivier (zo mogelijk niet afschuiven of afgraven);
- Meebegrazen van de kade zoals dat ook elders gebeurt in het Maasdal ten behoeve van een nog betere ontwikkeling van de stroomdalflora, zowel op de kade zelf als in het natuurgebied. Hiertoe dient overleg te worden gevoerd met het Waterschap Roer en Overmaas.

Bronnen

Aquasense. 1996. Exuviae uit de Limburgse Maasplassen. Oriënterend onderzoek naar de macrofauna. Studie in opdracht van Rijkswaterstaat/RIZA. Rapport no. 96/01.783. Maastricht.

Felix, e.a. 2001. Flora en faunainventarisatie Grensmaas. Studie in opdracht van Rijkswaterstaat Limburg, Maastricht. Bureau Natuurbalans, Nijmegen.

Kurstjens, G. & M. van der Weide. 2004. Broedvogelinventarisatie Zuidelijk Maasdal 2003. SOVON-informatierapport, Beek-Ubbergen.

Peters, B. Kurstjens, G. & P. Calle, 2007. Maas in Beeld: Zomerbed Grensmaas (Borgharen-Thorn). Concept oktober 2007. Projectgroep Maas in Beeld. Bureau Drift/Kurstjens Ecol. Advies, Berg en Dal/Beek-Ubbergen.

Reitsma, J.M. (red.). 2005. Inventarisatie flora en fauna Grensmaasgebied 2004. Deel F: Nattenhoven – Grevenbicht – Koeweide – Vissersweert. Groenplanning Maastricht bv/ Bureau Waardenburg bv, Culemborg.

Verbeek, P. e.a., 1996. Waterplanten in de Grensmaas 1996. Inventarisatie en standplaatskarakterisering Rapport Natuurbalans - Limes Divergens 17 pp. + bijl.

Dankwoord

Rutger Barendse
Huub Joosten
Robert Ketelaar
Dhr. Troisfontaine